

1. Nynäs, Lidingös första handelsbod.

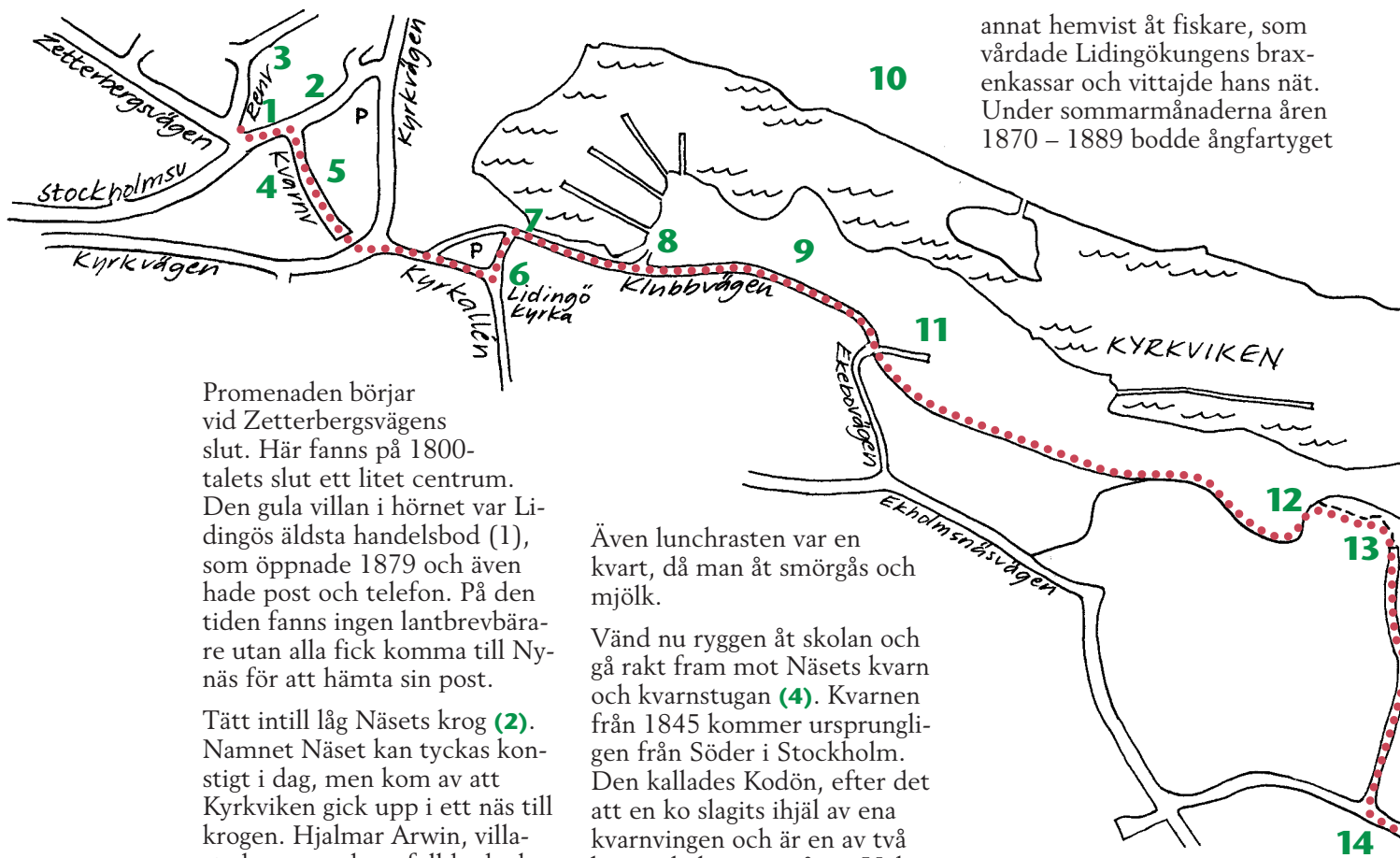

4. Näsets kvarn och kvarnstugan

7. Kaptensstugan beboddes av ångbåtskaptenen Jansson med familj.

Kyrkobesökarna stannade på kro

Promenaden börjar vid Zetterbergsvägens slut. Här fanns på 1800-talets slut ett litet centrum. Den gula villan i hörnet var Lidingös äldsta handelsbod (1), som öppnade 1879 och även hade post och telefon. På den tiden fanns ingen lantbrevbärare utan alla fick komma till Nynäs för att hämta sin post.

Tätt intill låg Näsets krog (2). Namnet Näset kan tyckas konstigt i dag, men kom av att Kyrkviken gick upp i ett näs till krogen. Hjalmar Arwin, villastadens grundare, fyllde dock igen Kyrkvikens innersta del för att kunna anlägga Norra Lidingöbanan 1905. Krogen Näset var ett populärt tillhåll som dock, enligt prästerskapet, låg alldeles för nära kyrkan. Flera kyrkobesökare kom tyvärr bara till krogen, inte längre.

Ovanför dessa byggnader ligger Lidingös äldsta skola, Klockargården (3) från 1845, och den gamla Klockarebostaden. Undervisningen vid 1800-talets slut pågick kl 8-15 med en kvarts rast mellan varje lektion.

Även lunchrasten var en kvart, då man åt smörgås och mjölk.

Vänd nu ryggen åt skolan och gå rakt fram mot Näsets kvarn och kvarnstugan (4). Kvarnen från 1845 kommer ursprungligen från Söder i Stockholm. Den kallades Kodön, efter det att en ko slagits ihjäl av ena kvarnvingen och är en av två bevarade kvarnar på ön. Vid 1800-talets mitt fanns här sju kvarnar.

Mitt emot kvarnen ligger Kvarnskolan (5), som kom till genom en donation 1875 och då var flickskola. Efter att ha passerat kvarnskolan och S:t Annagården ser vi Lidingö kyrka (6), som är från 1600-talets början.

Till vänster nedanför kyrkan ligger den så kallade Kaptensstugan och Hersby brygga (7). Huset var från början ett torp under Hersby gård och bland

annat hemvist åt fiskare, som vårdade Lidingökungens braxenkassar och vittjade hans nät. Under sommarmånaderna åren 1870 – 1889 bodde ångfartyget

Lidingös förste befälhavare Edward Jansson med familj i stugan. Ångbåtsförbindelsen etablerades 1860 och hade sin storhetstid fram till 1905. Som mest lade man till vid 23 bryggor från Elfvik till kaptensstugan.

Går vi vidare kommer vi till Lidingö båtklubb (8), som bildades 1922, och passerar därefter Trimergården (9). Här bredvid låg en gång Stenströms isupplag. Isen högs ur Kyrkviken och förvarades i sågspån innan den levererades till öns hushåll.

Vandringen är sammanställd av kultursekreterare Louise Schlyter.
 FOTO: LENA HALLERBY
 LIDINGÖ STADSARKIV
 NORDISKA MUSEET
 KARTA: CAMILLA ROST

16. Ekholmsnäs gård hade ursprungligen dubbla flyglar.

15. Ekholmsnäsbacken är 70 meter hög.

ogen

Tvärs över viken låg blomsterhandlare Rudolf Billströms stora odling (10), som täckte backen vid nuvarande Björnbo. Odlingarna, både på terrasser och i växthus, uppgick till drygt 18 tunnland.

skede även Koltorpsviken. Koltorpet var ett torp under Hersby gård. Det var ett populärt sommarnöje i slutet av 1800-talet.

Den förste hyresgästen, hovkamrer Johan Fredrik Forsstrand, hade tidigare hyrt Fredriksberg tvärs

12. Akvarellen "Utsigt af Kåltorpet på Lidingsjön" målad av Carol Falkson 1852 finns på Nordiska museet.

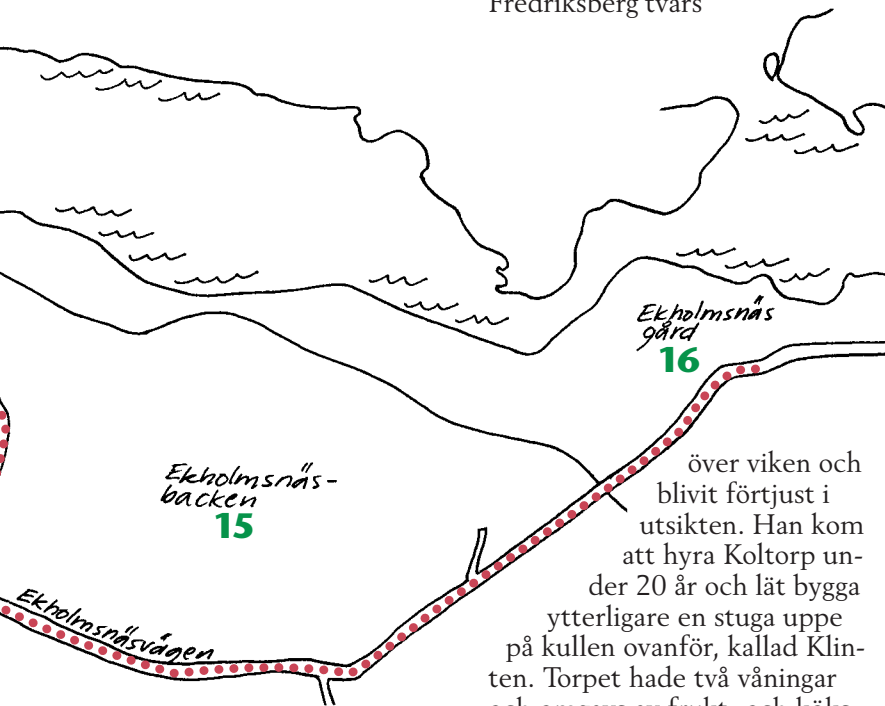
stora huset. Det är Bohusgården (13).

Nästa anhalt är Koltorps gårde (14) där starten för Lidingsjöloppet går varje år. Rakt fram finns en sten som informerar om starten.

Gå Ekholmsnäs vägen åt vänster. På vägen mot Ekholmsnäs gård vandrar man genom den allé, som 1785 planterades av Ekholmsnäs dåvarande ägare Johan Norlin. Allén bestod av 506 träd.

Nedanför backen passerar vi Ekholmsnäsbacken (15), en jordtipp som 1966 försågs med lift. 1982 var det Stenmarksgala i backen. 30 000 åskådare såg Ingemar Stenmark falla och skada sig.

Härifrån syns Ekholmsnäs gård (16). Gården köptes 1832 av Johan August "Janne" Zetterberg, gift med dottern till ägaren av Hersby gård. Janne Zetterberg flyttade 1852, då svärfadern dött, till Hersby gård och senare ärvde han även Sticklinge gård efter sin mor. Han ägde då redan Långängens gård sedan 1838 och kom genom det stora innehavet av gårdar att kallas "Lidingsökungen".

över viken och blivit förtjust i utsikten. Han kom att hyra Koltorp under 20 år och lät bygga ytterligare en stuga uppe på kullen ovanför, kallad Klinten. Torpet hade två våningar och omgavs av frukt- och köksträdgård.

Koltorp kom senare att ägas av AB Lidingsstaden och 1930 beslutade man att bränna ned det då förfallna torpet och dess uthus samtidigt som man utförde brandtekniska experiment. Elden anlades på förmiddagen, men ännu kl 19.00 på kvällen syntes eldskenet vida omkring.

Fortsätt vägen fram och sväng av på stigen åt höger vid det

Passera Lidingsjö segelsällskap (11), bildat 1865. Många kända seglingsentusiaster har tillhört denna båtklubb.

Fortsätt sedan upp genom skogen. En bra bit in ligger en hästhage till höger och Koltorpsberget till vänster. Strax efter berget, finns en äng på vänster sida. Här låg Koltorps gård (12). Rester av matkällaren syns ännu intill kullens slut. Kyrkviken kallades i ett tidigt